Blogi

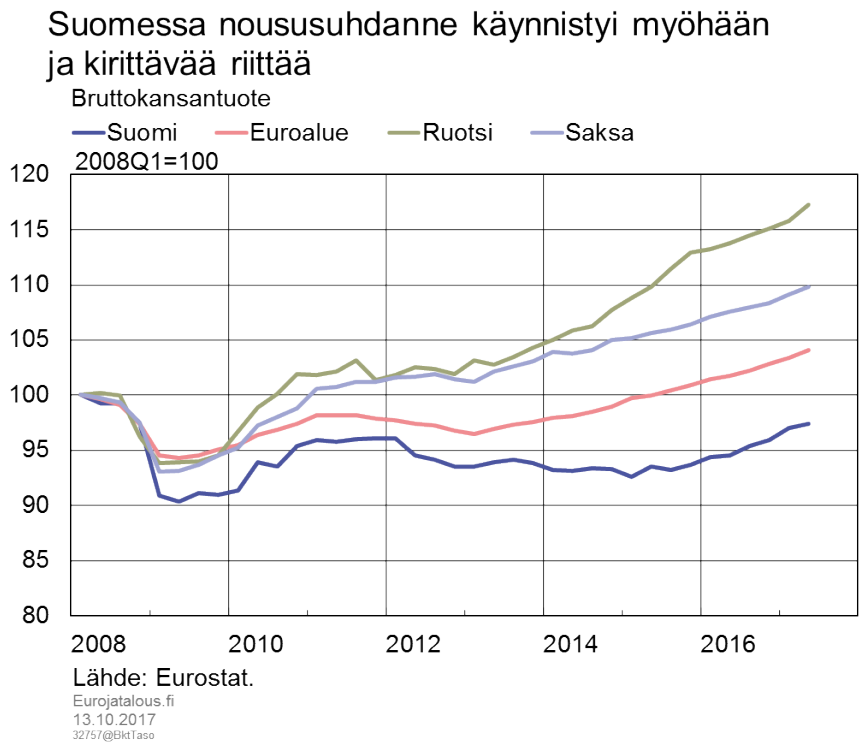
Lokakuun talouskatsaus: Talous kasvaa laaja-alaisesti ja vienti vetää

Suomen talous | 13.10.2017

Talouskasvu on ollut ja tulee olemaan vuonna 2017 aikaisemmin arvioitua voimakkaampaa. Etenkin alkuvuoden kasvu ja nettoviennin kasvu tukevat koko vuoden kasvua. Suomen Pankin lyhyen aikavälin mallit ennakoivat hyvää kasvua loppuvuodelle. Työttömyyden aleneminen on kuitenkin hidasta ja julkisyhteisöjen rahoitusasema säilyy alijäämäisenä. Inflaatio jatkuu hitaana.

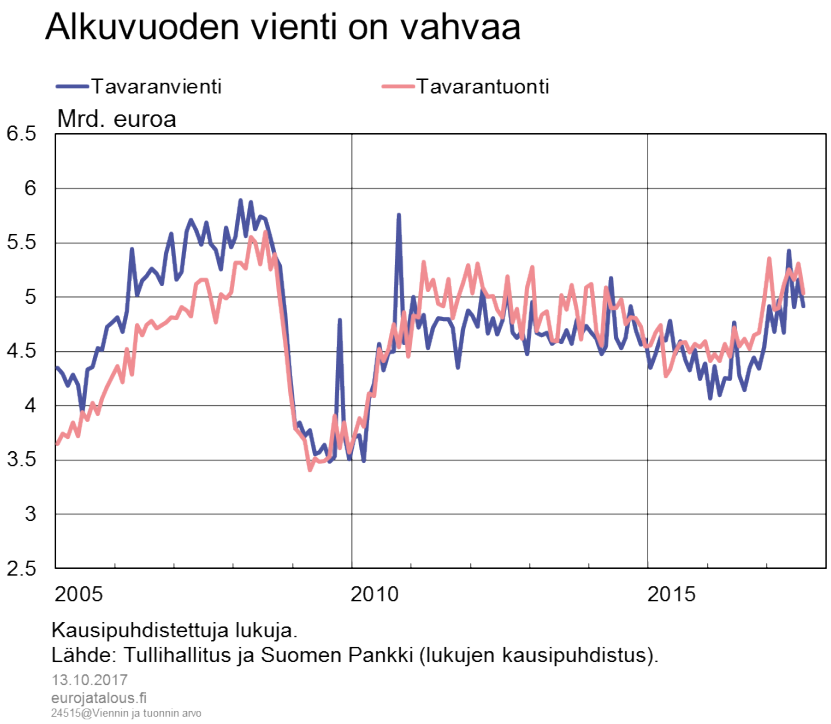
Suomen talouskehitys on ollut vahvaa etenkin vuoden alussa ja indikaattorien mukaan viime kuukausina kasvu on jatkunut, joskin alkuvuotta hieman hillitymmin. Tuotannon suhdannekuvaajan mukaan kansantalouden kausitasoitettu tuotanto laski elokuussa 0,7 prosenttia edelliskuukaudesta, heinäkuussa nousua edelliskuukaudesta oli 0,6 prosenttia. Työpäiväkorjattu tuotannon taso oli kuitenkin elokuussa 2,7 prosenttia korkeammalla kuin vuotta aiemmin, heinäkuussa 3,6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Talouskasvu on myös jatkunut laaja-alaisena, työpäiväkorjattu alkutuotanto kasvoi 5 prosenttia, jalostus 4 prosenttia ja palvelut kaksi prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta.

Kuvio 1.

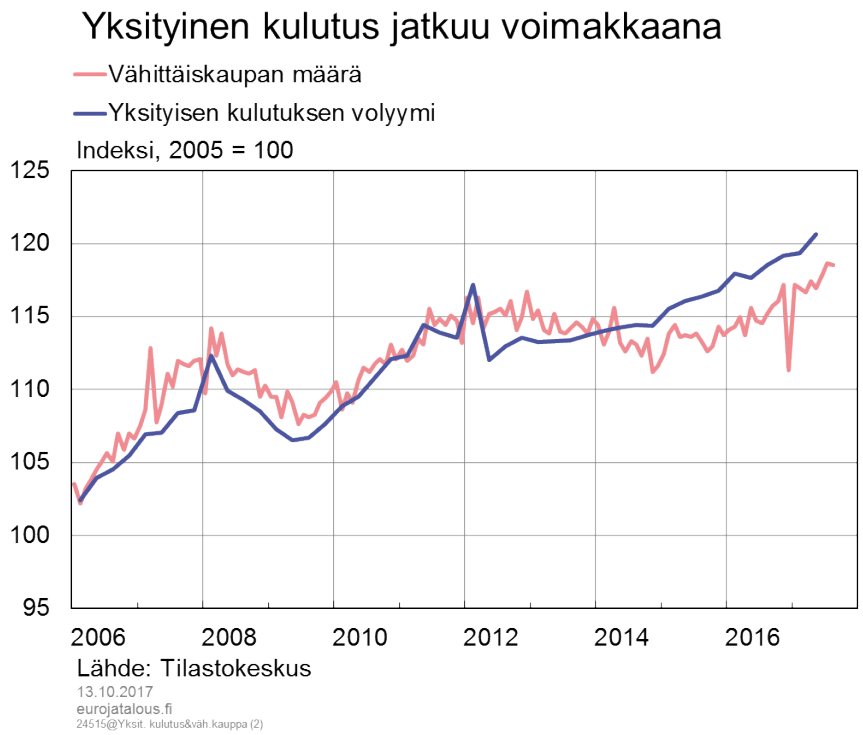
Suomessa talouskasvu on vuonna 2017 ollut odotettua voimakkaampaa ja BKT:n neljännesvuosikasvu on ollut jonkin verran euroaluetta ja sen suuria maita nopeampaa (kuvio 2). Myös koko talouden luottamus on vahvistunut, joskin koko euroalueella, Saksassa ja Ruotsissa luottamus on jopa Suomea korkeammalla.

Kuvio 2.

Kiinniotettavaa kuitenkin riittää, sillä monissa muissa Euroopan maissa kasvu on käynnistynyt selvästi Suomea aikaisemmin, ja Suomen bruttokansantuote on jäänyt merkittävästi jälkeen muista maista. Euroalueen (ja esimerkiksi Saksan) bruttokansantuote ylitti kriisiä edeltäneen tason jo vuonna 2015, kun Suomen Pankin kesäkuun 2017 ennusteen mukaan Suomi ylittäisi kriisiä edeltäneen tason vasta vuonna 2019.

Kuvio 3.

Tuoreilla indikaattoreilla päivitetyt Suomen Pankin lyhyen aikavälin ennustemallit ennakoivat kasvun jatkuvan vahvana myös loppuvuonna. Eri mallien ennusteet vuoden kolmannen ja neljännen neljänneksen kasvusta asettuvat 0,8-1,5 prosentin haarukkaan (muutos edellisestä neljänneksestä, taulukko 1).

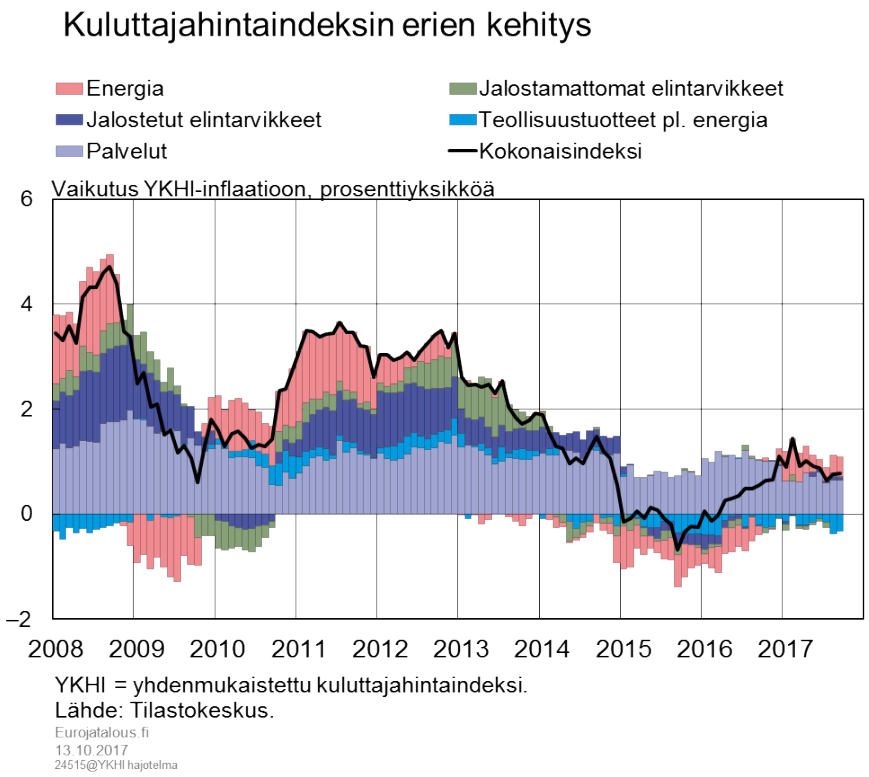
Taulukko 1.

Lyhyen aikavälin indikaattorimallit ennakoivat reipasta kasvua loppuvuodelle		
BKT	2017 Q3	2017 Q4
BVAR	1,2 %	0,9 %
Siltamalli	0,9 %	0,9 %
Faktorimalli	1,3 %	1,2%

Viennistä vauhtia teollisuuteen

BKT:n kasvun vahvistumisen taustalla on viennin virkoaminen ja teollisuuden suhdannetilanteen paraneminen. Elokuussa työpäiväkorjattu tuotanto oli 4,5 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Tammi–elokuussa teollisuustuotanto kasvoi 3,2 prosenttia vuoden takaisesta, ja kapasiteetin käyttöasteet ovat korkealla ja nousussa. Teollisuustuotanto on tammi–elokuussa kasvanut nopeammin kuin euroalueella keskimäärin. Teollisuuden liikevaihto kasvoi touko-heinäkuussa 9 prosenttia vuoden takaisesta. Kotimaan myynti oli 6,7 prosenttia ja viennin liikevaihto 10,7 prosenttia suurempi kuin vastaavalla ajanjaksolla vuotta aiemmin.

Kuvio 4.

Teollisuustuotannon määrä on kasvanut laaja-alaisesti: teollisuuden liikevaihtokuvaajan mukaan kasvua oli kaikilla teollisuuden alatoimialoilla touko-heinäkuussa. Teollisuuden volyymi-indeksin mukaan kemianteollisuudessa jo pidempään jatkunut tuotannon nousu jatkuu, myöhemmin käynnistynyt metalliteollisuuden kasvu on voimissaan ja viimeisenä nousuun kääntynyt sähkö- ja elektroniikkateollisuuden trendikin on nouseva. Teollisuuden liikevaihtokuvaajan mukaan metsä- ja paperiteollisuudessa kehitys on ollut vaisumpaa, tosin tuotannon ennakoidaan kiihtyvän loppuvuonna tuotantonsa aloittavien tuotantolaitosten myötä.

Teollisuuden uusien tilausten arvo oli elokuussa 4,6 prosenttia pienempi kuin vuotta aikaisemmin,

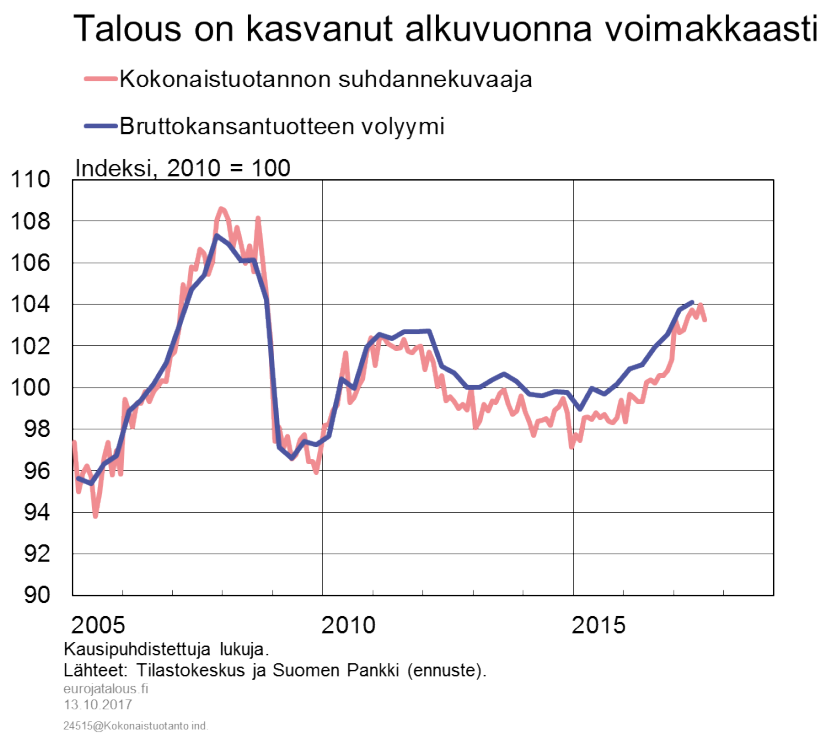
kun metalliteollisuuden uudet tilaukset laskivat. Voimakkaat heilahtelut ovat kuukausitasolla tyypillisiä. Tammi–elokuussa uusien tilausten arvo oli 15,5 % suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Uudet tilaukset ovat viime kuukausina kasvaneet metalliteollisuudessa, tekstiiliteollisuudessa ja kemianteollisuudessa, paperiteollisuudessa tilausten arvon kasvu on ollut maltillisempaa.

Luottamusindikaattorit viittaavat teollisuusyritysten luottamuksen olevan korkealla tasolla. Joitakin viitteitä on kuitenkin siitä, että pk-yrityksissä ilmapiiri on hieman heikompi kuin suurissa yrityksissä.

Vienti on kasvanut ripeästi alkuvuonna. Tavaraviennin arvo kasvoi tammi–elokuussa 16 prosenttia vuoden takaisesta, elokuussa viennin arvo oli 18 prosenttia suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Tavaravienti on kasvanut alueellisesti laaja-alaisesti: niin euroalueelle, euroalueen ulkopuolisiin EU-maihin kuin EU:n ulkopuolellekin. Tavaraviennin kasvu Kiinaan on ollut erityisen ripeää, ja vuonna 2016 nousuun kääntynyt Venäjän tavaravienti on jatkanut kasvua. Vienti on kasvanut päävientisektoreilla ja eri hyödykeryhmissä viime kuukausina. Tilastokeskuksen tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa –tilaston mukaan tavaroiden ja palveluiden yhteenlaskettu vienti kasvoi noin 13 prosenttia vuoden 2017 ensimmäisellä puoliskolla edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Tullin tilastojen perusteella kauppatase oli kuitenkin edelleen alijäämäinen, joskin alijäämä on supistunut vuotta aiemmasta. Kauppataseen kumulatiivinen alijäämä tammi–elokuussa oli 1,4 miljardia euroa, kun se vuotta aiemmin oli 2 miljardia euroa. Tilastokeskuksen maksutasetilasto antaa kuitenkin myönteisemmän kuvan kauppataseen kehityksestä, sillä vuoden ensimmäisen neljänneksellä ylijäämää kertyi noin ½ miljardia euroa ja toisella neljänneksellä 0,8 mrd. euroa. Sen sijaan palvelukaupan tase on ollut alkuvuonna alijäämäinen. Eri tilastolähteiden eroja selittävät esimerkiksi luokittelukäytännöt tavara- ja palvelukaupan välillä. Vaihtotase oli 1,1 miljardia alijäämäinen vuoden toisella neljänneksellä, kun vuotta aiemmin alijäämä oli 1,8 miljardia.

Kuvio 5.

Rakentaminen ja tuotannolliset investoinnit vauhdissa

Rakentaminen on kasvanut vuoden ensimmäisellä puoliskolla ripeästi ja laaja-alaisesti, ja kerrostalorakentaminen on ollut erityisen vilkasta. Niin asuinrakennusluvissa kuin asuntoaloituksissa on viimeaikoina oltu ennätyslukemissa. Uudisrakentamisen volyymi-indeksin mukaan käynnissä olevan rakennustuotannon kiinteähintainen arvo kasvoi touko–heinäkuussa reilut 10 prosenttia vuoden takaisesta. Rakennushankkeiden aloitukset kasvoivat tilavuudella mitattuna 12,4 prosenttia ja asuinrakennushankkeet kasvoivat 23 prosenttia vuoden takaisesta.

Rakennusyritysten liikevaihto kasvoi vuoden 2017 touko-heinäkuussa 8,2 prosenttia, mikä on lähestulkoon saman verran kuin vuotta aiemmin. Voimakkainta kasvu oli talonrakentamisessa, jossa liikevaihto kasvoi 13 prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta.

Erityisesti kerrostalorakentaminen on vilkasta ja asuinrakennuksille (etenkin kerrostalorakentamiselle) myönnettyjen lupien kasvu sekä asuinrakennusten aloitukset viittaavat asuinrakentamisen jatkuvan vilkkaana. Tilastokeskuksen mukaan kerrostalorakentaminen keskittyy voimakkaasti pääkaupunkiseudulle. Koko maan asuinrakennuksille myönnetyistä rakennuslupakuutioista pääkaupunkiseudun kerrostalohankkeisiin myönnetyt luvat kattavat lähes 30 prosenttia. Pääkaupunkiseudun kerrostalohankkeet kattavat noin 45 prosenttia koko

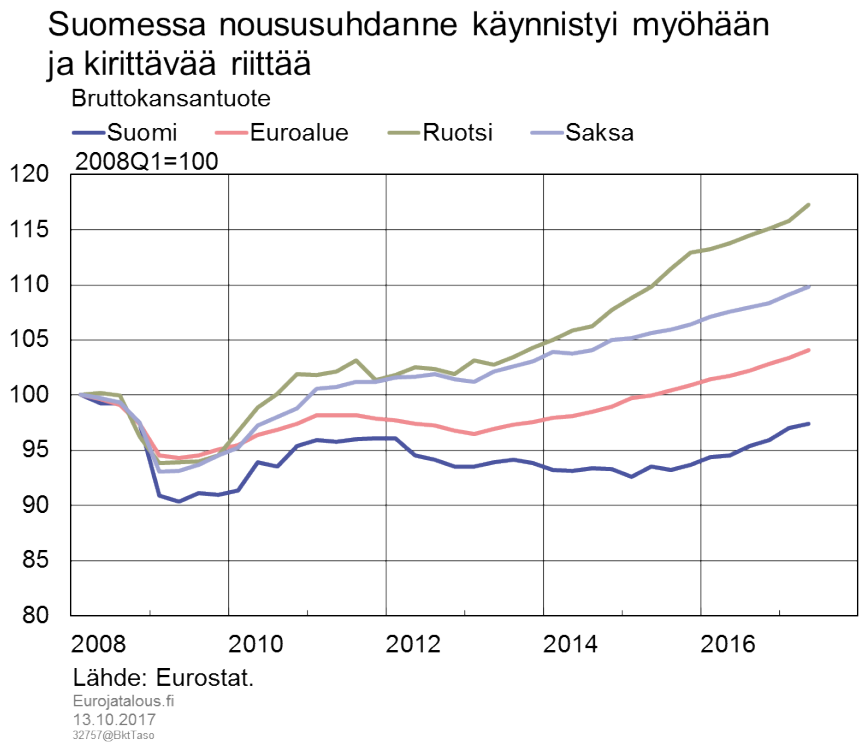
maan kerrostalohankkeista.[1]

Sen sijaan teollisuus- ja varastorakennusten sekä julkisten palvelurakennusten vähäiset kuutiomäärät vaikuttivat siihen, että myönnettyjen rakennuslupien kokonaiskuutiomäärä väheni touko-heinäkuussa 11,7 prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta. Myönnettyjen rakennuslupien kuutiomäärän notkahdus touko-heinäkuussa sekä rakennusyritysten luottamuksen lievä heikkeneminen lähelle pitkän aikavälin keskiarvoa EK:n syyskuun luottamusindikaattorissa saattavat viitata rakennusalan kasvun jonkinasteiseen loiventumiseen.

Valtiovarainministeriön johtama rakennusalan suhdanneryhmä (Raksu) arvioi vuoden 2018 rakentamisen kasvun hidastuvan kuluvan vuoden 3–6 prosentista noin 0–3 prosenttiin vuonna 2018. Raksussa arvioidaan asuntorakentamisen nostavan edelleen uudistalonrakentamisen määrää ja pitävän sitä yllä vuoden 2018 jälkipuoliskolle. Arviossa muun kuin asuntorakentamisen odotetaan hidastuvan vähitellen, kunnes teollisuusrakentaminen voimistuu uudelleen loppuvuonna 2018. Rakennusteollisuus ennustaa rakentamisen vuoden 2017 kasvuksi 4 prosenttia ja vuoden 2018 kasvuksi 2 prosenttia.

Rakennusinvestointien lisääntymisen ohessa myös tuotannolliset investoinnit ovat olleet nousussa. Kone- ja laiteinvestoinnit yhdessä T&K-investointien kanssa ovat jo kasvaneet talonrakennusta suuremmaksi investointien kasvun osatekijäksi. Vaikka investointivauhti on ollut hyvä, syyskuisen pk-yritysbarometrin mukaan pienten ja keskisuurten yritysten arviot investointien lähiajan kehityksestä ovat edelleen alhaiset. Tuotannolliset investoinnit kasvattavat pidemmällä aikavälillä talouden tuotantopotentiaalia, mutta niiden tulisi säilyä vahvana usean vuoden ajan, jotta tuotannollisen pääoman taantumavuosien aikainen rapautuminen saataisiin kompensoitua.

Kuvio 6.

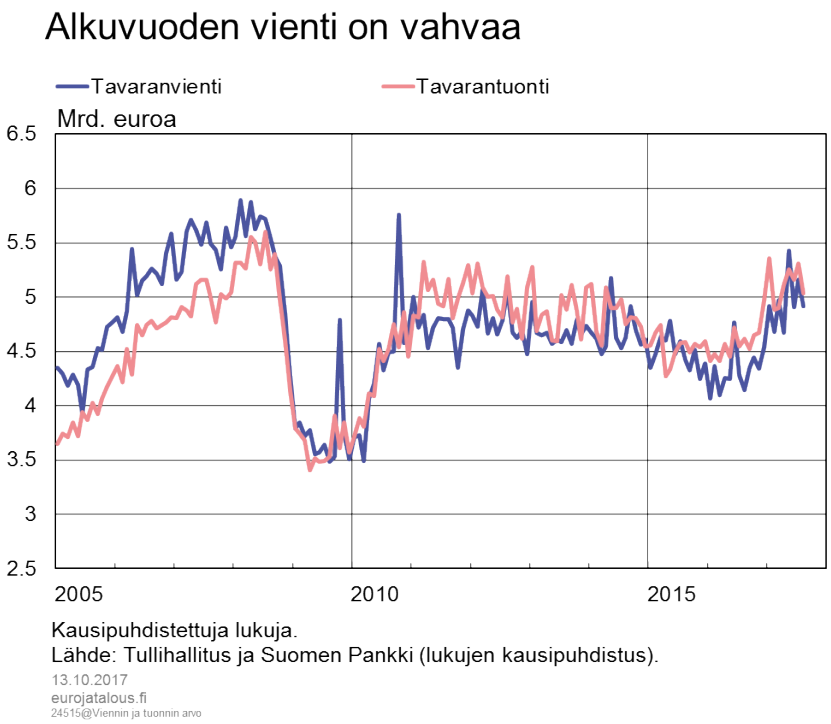

Säästämisaste heikkenee

Yksityinen kulutus kasvaa edelleen nopeasti. Kulutuksen kasvua selittää mm. matala korkotaso ja odotukset korkojen pysymisestä poikkeuksellisen matalalla sekä kohentunut työllisyystilanne ja vahva luottamus. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvoivat Tilastokeskuksen sektoritilinpidon mukaan vuoden toisella neljänneksellä 0,9 prosenttia vuoden takaisesta ajankohdasta, mutta kulutusmenojen ripeän kasvun vuoksi kotitalouksien säästämisaste heikkeni vuoden toisella neljänneksellä −2,2 prosenttiin, vuoden ensimmäisellä neljänneksellä säästämisaste oli −1,3 prosenttia.

Kotitalouksien kulutuksen vetämänä vähittäiskaupan myynti on kasvanut. Niin kotitalouksien kuin kaupan luottamusindikaattorit viittaavat vähittäiskaupan ja kulutuksen kasvun jatkuneen vuoden kolmannella neljänneksellä.

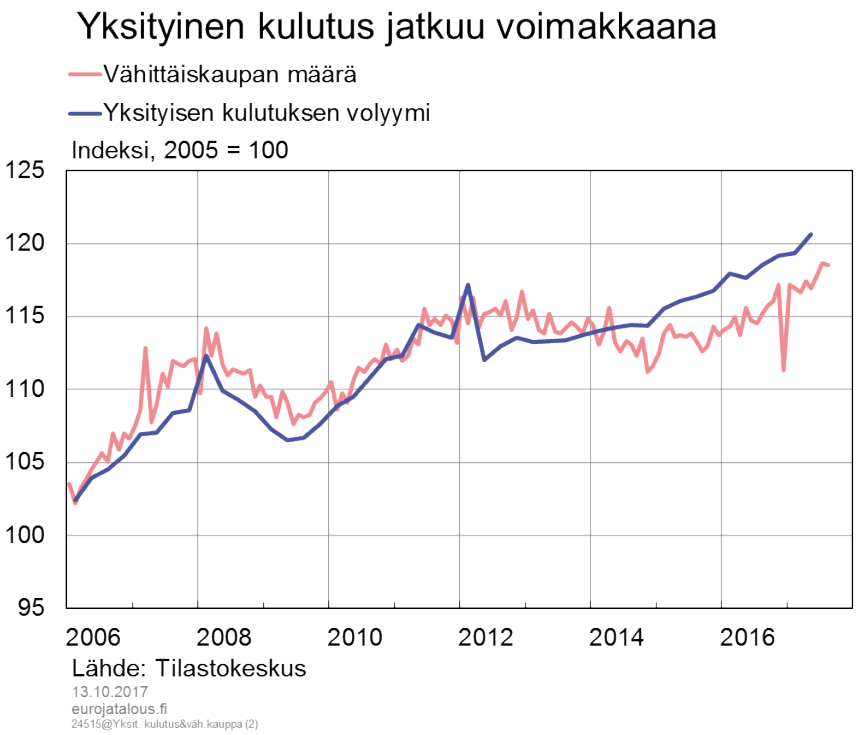
Kuvio 7.

Työmarkkinoiden elpyminen on hidasta

Talouden voimakkaasta kasvusta huolimatta työmarkkinoiden elpyminen on ollut hidasta. Työvoimatutkimuksen mukainen työllisyys on ollut nousussa jo kahden vuoden ajan, mutta työllisten määrä on noussut ainoastaan noin 35000 hengellä vuoden 2015 puolivälin pohjalukemista. Suomessa vuoden 2017 toisen neljänneksen työllisyyden kasvu edelliseltä neljännekseltä oli EU28 maista sijalla 21/28 ja työttömyysaste (trendi 8,6 %) alittaa vain niukasti EU28-maiden keskiarvon.

Kuvio 8.

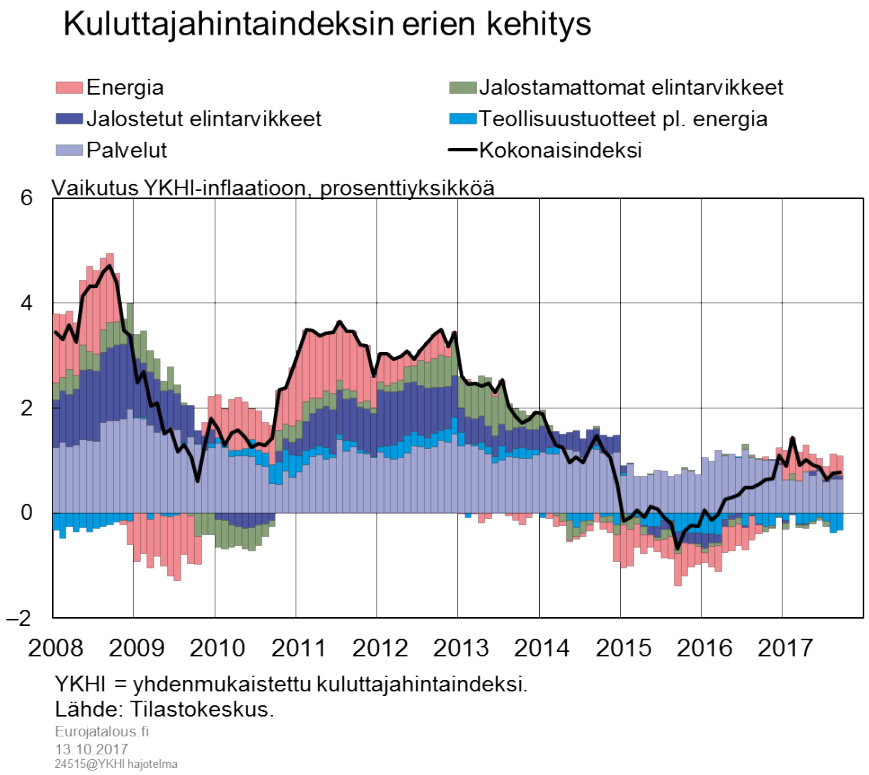
Työttömyyden mittarit antavat epäyhtenäisen kuvan työttömyyden kehitysestä. Työ- ja elinkeinoministeriön mittaama työttömien määrä on pienentynyt nopeasti viime kuukausina, mutta osa laskusta selittyy työvoimaviranomaisten aloittamista haastatteluista, joissa on selvinnyt, että osa työttömiksi lasketuista onkin todellisuudessa jo työllistynyt. Tämä selittää etenkin pitkäaikaistyöttömyyden laskua. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömyysluvuissa ei vastaavaa laskua näy, vaan näiden lukujen mukaan työttömyys on pysynyt lähes paikallaan jo yli vuoden ajan. Samanaikainen työllisyyden paraneminen ja työttömyyden muuttumattomuus tarkoittaa että työvoiman ulkopuolelta on tullut ihmisiä työvoimaan parantuneen suhdannetilanteen kannustamina (kuvio 7).

Kuvio 9.

Yksi työllisyyden kasvua hidastava tekijä on kohtaanto-ongelmien kasvaminen. Avoimien työpaikkojen määrä suhteessa työttömiin työnhakijoihin on kasvanut kuluneen kahden vuoden aikana, ja eri yrityskyselyissä yritykset raportoivat sopivan tai ammattitaitoisen työvoiman puutteen olevan este työpaikkojen täyttämiselle.

Kuvio 10.

Työllisyyden hitaan nousun taustalla saattaa vaikuttaa osaltaan uusien myös yritysten vähäinen syntyminen. Hyvästä taloustilanteesta ja luottamusindikaattorien positiivisista lukemista huolimatta aloittaneiden yritysten määrä ei ole kääntynyt kasvuun. Yritysten lopetuksissa on tapahtunut jonkin verran laskua.

Työvoimakustannusten kehitys on ollut kaksijakoista. Työvoimakustannusindeksin mukaan työn hinta aleni selvästi vuoden 2017 alussa. Työn hinta aleni vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 0,9 % yksityisellä sektorilla ja jopa 5,3 % valtiosektorilla edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna ja toisella neljänneksellä vastaavat luvut olivat 0,2 % ja –3,2 %, kun kausivaihtelu ja työpäivien lukumäärä on huomioitu. Ilman kertaluonteisia eriä, joihin kuuluvat mm. tulospalkkiot ja lomarahat, yksityisen sektorin työvoimakustannukset alenivat vuoden ensimmäisillä neljänneksillä –1,7 % ja –1,3 %, kun taas valtiosektorilla vastaavat luvut olivat –5,1 % ja –1,0 %. Vuoden alussa työn hintaa laski erityisesti työnantajien sosiaaliturvamaksujen alentaminen ja toisella vuosineljänneksellä työn hinta aleni valtiosektorilla erityisesti väliaikaisen lomarahaleikkauksen seurauksena.

Kansantalouden tilinpidon mukaiset palkansaajakorvaukset jaettuna palkansaajien tehdyillä työtunneilla sen sijaan nousivat vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 0,2 prosenttia ja 1,2 prosenttia vuoden toisella neljänneksellä. BKT:n hintaan suhteutettujen, reaalisten

työvoimakustannusten vastaava kehitys oli –0,4 prosenttia ja 1,3 prosenttia.

Tulkintojen tekemiseen työvoimakustannusten vuoden alkupuoliskon kehityksestä liittyy vielä tällä hetkellä jonkinasteista epävarmuutta, johtuen muun muassa tilastointieroista ja siitä miten kilpailukykysopimuksen sisältämät toimenpiteet on huomioitu.

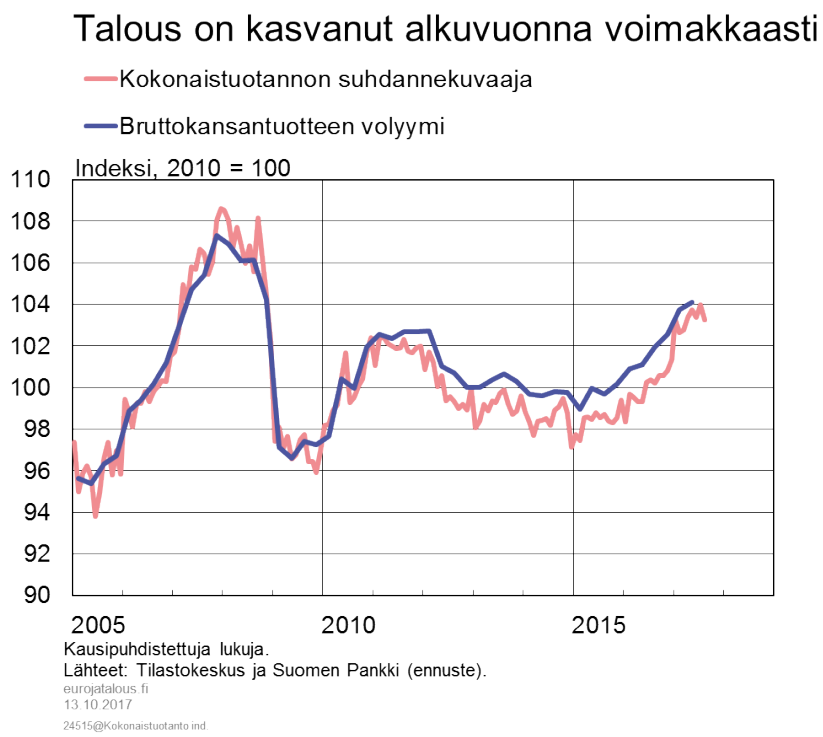
Ansiotasoindeksin mukaan ansiokehitys jatkui hitaana vuoden kolmannella neljänneksellä. Yksityisellä sektorilla nimellisansiot kohosivat vuoden takaa 0,6 prosenttia ja julkisella sektorilla laskivat noin prosentin.

Inflaatio pysyy vaimeana

Inflaatio on edelleen maltillista. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin mukaan hinnat nousivat syyskuussa 0,8 prosenttia vuodentakaisesta, nousten hieman elokuun 0,7 prosentista ja heinäkuun 0,5 prosentista. Syyskuun inflaatiota kiihdytti eniten ajoneuvoveron, sähkön, bensiinin ja savukkeiden hintojen nousu. Inflaatiota puolestaan hillitsi eniten matkapuhelinten, rahapelien ja käytettyjen autojen hintojen lasku sekä asuntolainojen korkojen lasku.

Suomessa inflaatio on hitaampaa kuin euroalueella keskimäärin, mutta hintataso on myös euroalueen keskimääräistä hintatasoa korkeampi. Euroaluetta hitaamman inflaation ansiosta hintatasoero kaventuu hiukan.

Kuvio 11.

Julkisen sektorin nettolainanoton tarve pienenee hieman aiempaa nopeammin

Julkisyhteisöjen sulautetut kokonaistulot kasvoivat vuoden 2017 toisella vuosineljänneksellä miljardi euroa verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Tulojen reipasta kasvua selittää osaltaan yksittäinen suuri yhteisöveron ennakkomaksu. Hallituksen syyskuussa antaman toisen lisätalousarvioesityksen arvio valtion vuoden 2017 tuloista on samaten miljardin korkeampi kuin mitä toukokuun lisätalousarviossa arvioitiin. Odotetun kehityksen taustalla on lähinnä talouskasvun vaikutus yhteisöveroon sekä perintö- ja lahjaveroa koskevia kertaluontoisia tekijöitä.

Tulojen kasvun lisäksi julkisyhteisöjen toisen neljänneksen sulautetut kokonaismenot pienenivät edellisvuodesta 300 milj. euroa. Julkisten kulutusmenojen työpäiväkorjattu volyymi kasvoi 1,5 prosenttia edellisestä vuodesta. Julkiset investoinnit, jotka ovat käypähintaiselta suuruusluokaltaan julkiseen kulutukseen nähden alle kuudesosan kokoiset, pienenivät edellisvuodesta lähes kuusi prosenttia.

Valtion ja siten myös julkisyhteisöjen neljännesvuosittaisen alijäämän trendi on pienentynyt hitaasti vuodesta 2014 kuluvaan vuoteen saakka. Vuonna 2017 hallituksen toinen

lisätalousarvioesitys odottaa valtion nettolainanoton tarpeen pienenevän noin miljardilla eurolla 4,4 mrd. euroon. Hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2018 on edelleen reilusti alijäämäinen, vaikkakin budjetoitu valtion kolmen miljardin alijäämä on runsaan miljardin pienempi kuin hallituskauden alussa tehdyssä kehyspäätöksessä.

Hallituksen talousarvioesityksessä vuodelle 2018 valtionvelan arvioidaan kasvavan ensi vuoden loppuun mennessä 110 mrd. euroon, kun Suomen Pankin kesäkuun ennusteessa velan arvioitiin kasvavan 113 mrd. euroon. Julkisyhteisöjen sulautetun velkasuhteen kasvu taittui vuonna 2016 BKT:n arvon ennustettua nopeamman kasvun myötä.

Asiasanat

bruttokansantuote, inflaatio, Suomen talous, työllisyys, vienti